

Svar på skriftligt spörsmål SSS 552/2016 rd

Svar på skriftligt spörsmål om Finlands vapenexport till diktaturer

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 552/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Emma Kari /gröna m.fl.:

Hur ämnar regeringen klarlägga att dess vapenexporttillstånd följer folkrätt och EU-rätt och om de bryter mot lagen om export av försvarsmateriel och

på vilket sätt säkerställer regeringen i praktiken att dess vapenhandel styrs av de mänskliga rättigheterna, det vill säga hur beaktar regeringen människorättsläget i mälländerna och deras deltagande i konflikter i samband med att vapenexporttillstånd godkänns och hur följer regeringen med hur vapnen används?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Finland följer internationella avtal och förbindelser samt nationell lagstiftning i exporten av försvarsmateriel. Lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) och statsrådets förordning om allmänna förutsättningar för tillståndsprövning för export av försvarsmateriel (311/2013) är centrala.

Enligt lagen krävs alltid statsrådets eller försvarsministeriets tillstånd för export, överföring, transitering och förmedling av försvarsmateriel. Utgångspunkten är att tillstånd beviljas om det är förenligt med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje och inte äventyrar Finlands säkerhet. I tillståndsprövningen beaktas den gemensamma ståndpunkt 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export som EU godkände 2008 samt vapenhandelsavtalet (Arms Trade Treaty, ATT) som trädde i kraft den 24 december 2014. Eventuella vapenexportförbud och andra sanktioner utfärdade av FN:s säkerhetsråd eller Europeiska unionen utgör ett ovillkorligt hinder för export.

En förutsättning för att få tillstånd är en tillförlitlig utredning om produkternas slutanvändare och slutanvändning. Tillståndsärendena bereds av en tväradministrativ arbetsgrupp för behandling av ärenden som gäller export som tillsatts av försvarsministeriet och där utrikesministeriet ansvarar för den utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningen.

Tillståndsprövningen grundar sig på en noggrann helhetsbedömning av enskilda fall. I enlighet med Europeiska unionens gemensamma ståndpunkt bedömer man när tillstånd beviljas både den

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 552/2016 rd

interna situationen, den nationella säkerheten samt regional fred, säkerhet och stabilitet i det land som utgör slutlig destination. När tillstånd beviljas bedöms landets åtagande att följa internationella förpliktelser och folkrätten. Det görs även en bedömning av den eventuella risken för oönskad vidareexport.

I enlighet med internationell lagstiftning och EU:s gemensamma ståndpunkt ska tillståndsprövningen även beakta de mänskliga rättigheterna i mållandet. Så har också skett och negativa omdömen har också gjorts på grund av mänskörättssituationen i ett målland. Så kommer man även att agera i fortsättningen.

Den utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningen görs i utrikesministeriets arbetsgrupp för exportkontroll, och i granskningen utnyttjas även Finlands representationsnätverk. I statsrådets helhetsbedömning beaktas ekonomiska faktorer och faktorer som har att göra med försörjnings-säkerhet, men de får inte gå före EU:s gemensamma kriterier. Majoriteten av EU-länderna har motsvarande praxis med övervägande från fall till fall. De egentliga tillståndsbesluten fattas nationellt, men EU-länderna konsulterar varandra aktivt och ska beakta varandras beslut.

På senaste tiden har man förhållit sig mer reserverat till viss export till Mellanösternområdet, i synnerhet på grund av situationen i Yemen och Syrien. Det förekommer dock fortsättningsvis omfattande export från EU:s medlemsstater till området. Även i Finland bedömer vi noggrant hur situationen utvecklas. Saudiarabien och den allians Saudiarabien leder verkar i Yemen på begäran av Yemens lagliga regering. Anfall som riktar sig mot civila är dock fördömliga och strider mot internationell humanitär rätt.

Statsrådet eller försvarsministeriet har under de senaste åren från fall till fall beviljat exporttillstånd till stater i Centralasien. I övervägandet beaktas utvecklingen av säkerhetsläget i regionen - inklusive gränsen mot Afghanistan i Centralasien och det hot om radikaliserings som sprider sig via den. Vi fäster fortsättningsvis uppmärksamhet vid människorättsläget i dessa länder och fortsätter med helhetsövervakning från fall till fall.

På grund av Finlands jämförelsevis små exportvolym av försvarsmateriel kan enskilda exporttillstånd ha en betydande inverkan statistiskt sett, men det går inte att konstatera att en omfattande ändring av riktlinjerna för exporten av försvarsmateriel skulle ha skett i ljuset av dessa siffror. Inget av målländerna är belagt med internationellt vapenexportförbud och besluten om exporttillstånd har fattats i enlighet med nationell lagstiftning och Finlands internationella förpliktelser.

Helsingfors 18.11.2016

Försvarsminister Jussi Niinistö